

Rezumat

Textul de față constituie o prezentare concisă a principalelor direcții de cercetare de care m-am ocupat până acum în vederea obținerii titlului de doctor habilitat. Teza pentru obținerea titlului menționat a fost organizată pe probleme și nu are un caracter cronologic.

În Capitolul I (*Modern investigation methods in archaeology*) am prezentat implicarea mea în aplicarea cercetărilor interdisciplinare în arheologie. Am contribuit la creșterea numărului datelor radiocarbon pentru siturile preistorice românești (Neolitic, Eneolithic), și am realizat schița cronologiei absolute. Această schiță (1998/2000) este valabilă și astăzi, cu amendamentul că noile cercetări arheologice au adus în discuție noi materiale și asocieri care au acoperit petele albe, iar noile datări radiocarbon (mai ales pentru Transilvania, Banat și Muntenia) le-au completat pe anterioare, dar mai sunt multe de făcut pentru o imagine completă. Și în lucrarea de față am făcut o prezentare la zi a datărilor radiocarbon pentru România, în corelație cu țările învecinate.

În ultimii ani prospectările magnetice joacă un rol important. Am folosit această metodă de cercetare încă de la începutul anilor 2000 pentru două din siturile pe care le investighez; s-au obținut informații cu privire la specificul fiecăreia ce au permis comparații cu alte situri contemporane.

Tot în acest capitol m-am referit și la cercetările interdisciplinare cu privire la investigarea ceramicii culturii Cucuteni, implicând studii cu privire la pigmenții folosiți la pictare sau proveniența lutului de modelat. M-am implicat și în prelucrarea statistică a ceramicii sau plasticii diferitor culturi (Cucuteni, Bodrogkeresztúr) și a altor categorii de materiale.

În Capitolul II (*Investigation of the Neolithic and Eneolithic sites*) m-am referit la siturile neolitice și eneolitice pe care le-am investigat până acum, Scânteia, Ruginoasa (cultura Cucuteni), Poienești (culturile Starčevo-Criș și Cucuteni), Cheile Turzii - Peștera Ungurească (cultura Bodrogkeresztúr - Toarte Pastilate/ Scheibhenkel). Fiecare din ele prezintă particularități legate de amenajarea și inventarul complexelor. Situl de la Cheile Turzii - Peștera Ungurească reprezintă un *unicum* prin descoperirea atelierului de confecționare al bijuteriilor din aur, dar și al inventarului.

În Capitolul III (*Making the most of materials from Neolithic and Eneolithic sites*) am punctat contribuția mea referitoare la punerea în valoare a materialelor din așezările neolitice și eneolitice: organizarea și participarea la unele expoziții internaționale, incluzând și contribuții la cataloagele editate cu aceste ocazii. Totodată m-am referit și la catalogul cu privire la cultura Cucuteni, în limba engleză (2009) realizat împreună cu Gh. Lazarovici și alți colegi care include o prezentare a celor mai importante stațiuni și artefacte. Am valorificat și materiale provenind din descoperirile altor colegi (peștera Werteba).

În Capitolul IV (*Researchs regarding salt exploitation in Transylvania*) am prezentat preocupările cu privire la exploatarea sării și izvoarelor sărate din Transilvania (din aria județului Cluj). Am atras atenția asupra numărului mare de așezări preistorice aflate în apropierea surselor de sare și am legat totodată și numeroșii tumuli din zona menționată de controlul drumurilor ce duc spre aceste surse.

Capitolul V (*Architecture of the prehistoric communities on Romanian territory*) a fost dedicat arhitecturii comunităților preistorice din spațiul românesc. Cele două volume pe care le-am realizat împreună cu Gh. Lazarovici reprezintă o sinteză cu privire la evoluția comunităților umane începând din Neolitic (circa 6200 B.C.) și până la sfârșitul Epocii Cuprului (circa 2900 B.C.). Am făcut o prezentare a scopurilor urmărite prin conturarea fiecărei civilizații, relațiile cu mediul înconjurător, mărimea așezărilor, tipurile de așezări și respectiv de construcții. Am subliniat existența unui plan de organizare al așezărilor, incluzând practici de fundare la baza unor construcții laice sau de cult. Am făcut considerații cu privire la tipurile de locuințe, dimensiunile acestora, compartimentarea lor interioară, la evoluția lor de-a lungul timpului. Am acordat atenție materialelor de construcție, manierei de construcție a pereților, podelelor sau altor amenajări. Nu s-au neglijat nici aspectele legate de funcționalitatea construcțiilor sau a unor zone ale lor. Reconstituirile propuse au implicat folosirea datelor arheologice, etnografice, ca și modelele oferite de casele vechi care se mai păstrează.

O atenție deosebită a fost acordată arhitecturii religioase, reprezentată de sanctuarele domestice și de cele ale comunităților. Am făcut o departajare mai clară a lor, stabilind diferența dintre ele, amenajările interioare, forma și dimensiunile lor. Am avut în vedere și machetele de sanctuare, care oferă o imagine asupra interiorului acestora, ca și a unor ritualuri

ce se desfășurau aici. Am făcut mai multe reconstituiri de sanctuare, în primul rând pentru cele de la Trușești, dar și din alte așezări ale culturii Cucuteni sau Gumelnița. Asupra construcțiilor de cult, a complexelor de cult am revenit și cu alte ocazii, implicând reanalizarea unor piese, în toate cazurile făcând legătura cu descoperiri similare din ariile apropiate sau mai îndepărtate.

Am acordat atenție și sistemului defensiv al așezărilor reprezentat de șanțuri, palisade, care presupun existența unor conflicte și contrazic aserțiunile cu privire la caracterul pașnic al acestor comunități.

Realizarea recentă a unei monografii cu privire la neoliticul timpuriu (cultura Starčevo-Criș) ne-a oferit prilejul reanalizării așezărilor și construcțiilor acestei culturi pe baza celor mai recente descoperiri.

În Capitolul VI (*The communication system in Prehistory*) m-am referit la sistemele de comunicare în preistorie. Teritoriul României este parte a ceea ce Marija Gimbutas numea *Old Europe*. Este vorba de un spațiu în care comunitățile au atins un nivel înalt de dezvoltare în mai multe domenii ce au determinat în timp și apariția unor sisteme de comunicare. Semnele și simbolurile își au originea în Paleolitic, dar dezvoltarea societății a determinat o augmentare a lor în Neolitic și Epoca Cuprului, în strânsă legătură cu credințele religioase. De aici s-a născut și ideea *Scrierii dunărene*, ce reprezintă un sistem complex de comunicare specific civilizațiilor din zona dunăreană. Acest domeniu l-am abordat în primul rând prin perspectiva culturii Cucuteni, dar și prin prisma altor civilizații.

În același context se înscrie și participarea mea la realizarea monografiei referitoare la Tărtăria, unde au fost descoperite și tăblițele de lut cu semne și simboluri. Precizarea cadrului cronologic (în conformitate cu cunoștințele actuale) contribuie la o mai bună înțelegere a pieselor amintite ce trebuie interpretate tocmai prin această prismă, a transiterii cunoștințelor acumulate prin intermediul ritualurilor sacre.